

Dossier programmering Bibliotheek en Basisvaardigheden

Offline activiteiten met inachtneming van 1,5 meter afstand

Gelijktijdig met het heropenen van bibliotheekvestigingen ontstond de vraag: hoe kan offline basisvaardighedenprogrammering volgens de actuele coronarichtlijnen weer opgestart worden? In de opeenvolgende periode is door bibliotheken en POI's samen verkend en verzameld wat de mogelijkheden zijn, wat werkt en waar tegenaan gelopen wordt. De meerderheid van bibliotheken is weer gestart met het organiseren van offline basisvaardighedenprogrammering. Een aantal bibliotheken kiest er bewust voor om te wachten, vaak omdat het onverantwoord voelt om vrijwilligers die qua leeftijd tot een kwetsbare groep behoren weer te laten starten. Grasduin door de ervaringen en tips van bibliotheken rondom de offline basisvaardighedenprogrammering en doe je inspiratie op!

Vragen over de mogelijkheden van het opstarten van de offline basisvaardighedenprogrammering? Neem contact op met jouw POI-adviseur.

Heb je opmerkingen of toevoegingen met betrekking tot dit document? Mail dan naar: fbanning@probiblio.nl.

Hoe kan de offline basisvaardighedenprogrammering er momenteel uitzien?

- Alle offline activiteiten vinden momenteel plaats in kleine groepen, een stuk minder deelnemers dan voorheen, en duren soms korter omdat er meer groepen zijn ontstaan.
- Veel programmering kan nu nog plaatsvinden op momenten buiten openingstijden van de bibliotheken. Verwacht wordt dat de vestigingen weer ruimere openingstijden gaan krijgen, dan moet er gezocht worden naar andere aanvangstijden of locaties.
- Ook vinden er meer activiteiten buiten de muren van de bibliotheek plaats: buiten of in ruimtes van samenwerkingspartners.
- Op verschillende manieren maken bibliotheken duidelijk wat er allemaal weer in de vestigingen gaande is, bijvoorbeeld Bibliotheek Waterland laat in een filmfragment zien hoe toegankelijk de vestiging er weer uitziet.
- De meeste spreekuren zijn opgestart. De ervaring is over het algemeen dat inwoners de spreekuren weer weten te vinden, het blijft wel een zoektocht om in de gaten te houden welk aanbod voor doorverwijzing weer beschikbaar is. Sommige bibliotheken bemensen de spreekuren bewust alleen nog met collega's en nog niet met vrijwilligers.
- Veel taalcafés zijn weer opgestart. Veelal vinden de taalcafés buiten openingstijden van de bibliotheek plaats. Er zijn pop-up taalcafés ontstaan in de open buitenlucht (Bibliotheek Salland, Olst Wijhe en Ommen). Bibliotheek Amstelland gaat op pad om programmering buiten de bibliotheek te organiseren, zoals voorlezen aan kinderen op een pop-up plek in de buitenlucht: backpacken met de bieb. Ook maken bibliotheken gebruik van de ruimtes van partners waar taalcafés plaats kunnen vinden.
- Ook taalkoppels kunnen in veel bibliotheken weer terecht. Soms nadat taalcoaches een afspraak hebben gemaakt voor een bepaald moment. Ook zijn er plekken voor taalkoppels ingericht met een kuchscherf.
- Het aanmelden voor taalactiviteiten is een heikel punt: hoe kun je de laagdrempeligheid van een taalcafé behouden wanneer deelnemers zich van tevoren moeten aanmelden? Hier zijn veel verschillende oplossingen voor gevonden:

- Geen aanmelding vooraf, registratie bij de deur.
 - Aanmelding via de site van de bibliotheek, dit blijkt moeilijk uit te leggen aan deelnemers. Het telefoonnummer van de bibliotheek kan hierbij worden genoteerd, zodat mensen iemand kunnen bereiken wanneer aanmelding online niet lukt.
 - Aanmelding via whatsapp, vaak heeft het Taalhuis dan een mobiel telefoonnummer tot zijn beschikking.
 - Tijdens een taalcafé hebben deelnemers de mogelijkheid om zich in te schrijven voor de volgende keer.
 - Niet alle beschikbare plekken worden aangeboden in het aanmeldingssysteem, zodat er nog een paar plekken vrij worden gehouden voor de 'aanwaaiers'.
- Ook zijn bibliotheken weer gestart met cursussen digitale vaardigheden. Er zijn verschillende manieren bedacht om docenten en vrijwilligers mee te laten kijken op het scherm van deelnemers:
- Op 1,5 meter afstand van het scherm van de deelnemer is het scherm eigenlijk wel leesbaar, al helemaal wanneer het beeld vergroot wordt. Voor de docent/vrijwilliger moet er dan wel genoeg ruimte zijn om achter de plek van de deelnemer langs te lopen.
 - Via [teamviewer](#) of [quick assist](#) de mogelijkheid om mee te kijken op een beeldscherm.
 - Delen van het beeldscherm.
 - Het koppelen van een scherm aan een beamerscherf, mits er aandacht gegeven wordt aan privacyaspecten.
 - Met laserpennen of een aanwijsstok is er op afstand gemakkelijk iets aan te wijzen.
 - Een kuchscherf tussen het beeldscherm van een deelnemer en de plek ernaast, zodat de docent of vrijwilligers daar plaats kan nemen en wel op hetzelfde scherm kan meekijken.
 - Aan elk scherm van een deelnemers kan een extra scherm worden gekoppeld, waarop het beeld van de deelnemer gedupliceerd wordt. De beide schermen kunnen op afstand van elkaar worden gezet of er staat een kuchscherf tussen. De docent/vrijwilliger heeft dan wel de mogelijkheid om 'aan te schuiven' bij het scherm van de deelnemer (Stadkamer Zwolle).
- De programmering hulp bij belastingaangifte kan weer aangeboden worden in de vorm van een Belastingspreekuur op afspraak. Ook hebben bibliotheken de programmering 'hulp bij belastingaangifte' online georganiseerd, zoals de OBA. Studenten van de Hogeschool verlenen via het programma Jitsi online ondersteuning bij de aangifte. Jitsi wordt hierin als prettig ervaren, het is gebruiksvriendelijk, kan gebruikt worden zonder dat er een app hoeft te worden gedownload en de privacy aspecten zijn goed gedekt middels het programma zelf en de OBA-server.
- Ook ontstaat er programmering rondom de Donorregistratie, zoals de hulp bij registratie in kleine groepen.
- Bibliotheken zijn weer begonnen met de Walk&Talk bijeenkomsten in kleine groepen.
- Eerste lokale vaardigheidstraining IDO ná de lockdown bij Bibliotheek Rozet. Voor het eerst sinds de uitbraak van het coronavirus organiseerde Rijnbrink weer een lokale vaardigheidstraining in het kader van het starten met het Informatiepunt Digitale Overheid.
- Hoe kan de programmering van de Week van Lezen en Schrijven eruit zien in deze periode? De programmering wordt in veel gevallen afgeslankt georganiseerd met kleinschalige activiteiten of er wordt vooral ingezet op een pr-campagne van het Taalhuis in het werkgebied, dat kun je ook goed online organiseren. Of programmering die buiten kan plaatsvinden, zoals taalwandelingen. Bibliotheek Den Haag organiseert een digitaal festival met 3 webinars met een hybride publiek: met een paar mensen in de zaal en de rest kijkt online mee.

Wat zijn praktische tips in het weer organiseren van offline programmering?

- De frequentie van een activiteit wordt soms verhoogd, om meer mogelijkheden voor deelname te creëren. Vrijwilligers worden daarbij uitgenodigd om meer uren actief te zijn, maar met minder deelnemers per keer.

- Straal aan alle kanten gastvrijheid uit (Bibliotheek Eindhoven): “Mensen hebben enkele maanden binnen gezeten en willen hun verhaal kwijt – zowel aan andere bezoekers als aan medewerkers. Daar moet je ruimte voor creëren. Als je bezoekers als het ware in een fuik door de bibliotheek stuurt, voelen ze zich opgejaagd.”
- Maak voor groepsactiviteiten een vast groepsindeling van vrijwilligers en deelnemers. Geef een subgroep vervolgens een vaste plek in de bibliotheek waarbij de tafels duidelijk genummerd zijn (Bibliotheek Waterland).
- Tussen de wisseling van groepen is een ruime pauze ingelast, zodat er genoeg tijd is om tafels en stoelen schoon te maken en om de in- en uitloop van deelnemers niet tegelijkertijd te laten plaatsvinden (Bibliotheek Waterland).
- Een Brabantse bibliotheek heeft een AVG-proof manier gevonden voor de registratie van mensen bij fysieke bijeenkomsten. Je legt geen lijst neer, maar losse blaadjes. Hierop noteert elke bezoeker zijn of haar contactgegevens. Vervolgens stopt hij/zij het briefje in een envelop. De naam van de bijeenkomst en de datum worden genoteerd op de envelop en de envelop wordt dichtgeplakt en voor een bepaalde periode bewaard.
- In plaats van mandjes heeft een bibliotheek gewerkt met gekleurde armbandjes om het aantal bezoekers in de gaten te houden. Deze konden na gebruik eenvoudig gereinigd worden.
- Deel koptelefoon-oortjes uit bij digitale activiteiten.
- Bibliotheek Gouda kiest ervoor om Taart&Tablet nu in het teken van het digitale aanbod te zetten.

Wat speelt er in het bereiken van deelnemers sinds de bibliotheek weer is? Zijn er nieuwe doelgroepen die bereikt worden?

- De deelnemers met een lage beheersing van de Nederlandse taal zijn moeilijk bereikt de afgelopen periode. Bellen is eigenlijk lastig, contact per mail ook. Hopelijk stappen ze de bibliotheek wel weer binnen.
- Het is lastig om iedereen weer te bereiken, mensen moeten ook weer in een ritme komen: de taalscholen zijn weer open, het is bijna vakantie.
- Deelnemers op wat oudere leeftijd vinden het soms wel spannend om de bibliotheek weer binnen te stappen, hetzelfde geldt voor vrijwilligers. Mensen maken daar een eigen keuze in.
- Bibliotheken hebben meerdere mogelijkheden aangegrepen om inwoners weer te laten weten dat de activiteiten opgestart zijn. Bibliotheek Woerden was te vinden op de markt, Bibliotheek Katwijk nodigden bezoekers in het winkelcentrum uit om weer langs te komen. Bieb voor de Zaanstreek heeft alle deelnemers gebeld zodra de taalactiviteiten in de bibliotheek weer opgestart werden. Dat was een flinke investering, maar bijna iedereen is weer gesproken. Ook zijn er brieven (in de moedertaal) per post verstuurd.
- In veel gevallen hebben de vrijwilligers een belangrijke rol in het contact onderhouden met deelnemers, vaak verloopt dit contact via whatsapp.
- Het is als coördinator best lastig om in de gaten te houden wat er allemaal aan activiteiten ontstonden de laatste weken, vrijwilligers namen uit enthousiasme soms de vrijheid om zelf extra oefenmomenten te organiseren of hadden de neiging om wel bij mensen thuis langs te gaan. Ook was er veel contact via whatsapp tussen vrijwilligers en deelnemers. Hoe houd je vanuit de bibliotheek dan het overzicht en de regie?

Hoe worden vrijwilligers weer bereikt en ingezet?

- Veel bibliotheken hebben vrijwilligers uitgenodigd om na te denken of ze weer aan de slag willen gaan met offline activiteiten, nadat vrijwilligers geïnformeerd waren over de getroffen maatregelen in de bibliotheek. Over het algemeen is de ervaring dat vrijwilligers enthousiast waren om weer aan de slag te gaan.
- Sommige bibliotheken denken er nog over na of ze vrijwilligers alweer bij fysieke programmering willen betrekken. Als organisatie draag je een verantwoordelijkheid voor de situatie waarin vrijwilligers actief zijn. Moeten we het alweer willen om programmering offline aan te bieden en vrijwilligers daarbij in te zetten? Ze bellen bijvoorbeeld nu alle 70+ vrijwilligers om te checken hoe ze daar zelf instaan.
- Er zijn veel verschillende manieren ondervonden om het contact met vrijwilligers warm te houden: een speciale nieuwsbrief voor taalvrijwilligers, belondes langs de vrijwilligers en het weer organiseren van bijeenkomsten in kleine groepen.
- Nu het weer mogelijk is om in kleine groepen in de bibliotheek samen te komen heeft Bieb voor de Zaanstreek vrijwilligers in een training laten zien wat de mogelijkheden zijn van digitale programma's: online materialen, hoe kun je een laptop inzetten bij online taalcoaching, hoe kun je een activiteiten online voorbereiden. Handige kennis die altijd weer in te zetten is, wanneer online taalcafés weer aan de orde zijn.
- Afgelopen weken is ook een periode geweest waarin nieuwe vrijwilligers zich hebben aangemeld, zij willen over het algemeen ook juist bij de offline programmering aan de slag.
- DOK Delft heeft de training Taal voor het Leven voor vrijwilligers online aangeboden. Dat beviel goed en gaan ze mee door. In de volgende edities wordt er wel een stuk offline bijeenkomst aan het programma toegevoegd, zodat de groep vrijwilligers in kleine groepjes interactief aan de slag kunnen gaan met opdrachten. Dus dan ontstaat er een hybride vorm. De reacties van de vrijwilligers is positief.
- De trainingen voor vrijwilligers zijn bij veel bibliotheken weer opgestart of worden na de zomer weer offline gegeven. Soms ook buiten, zoals in de tuin van een van de partners.

Hoe verloopt de samenwerking met partners?

- De structurele overleggen met netwerkpartners/taalhuispartners heeft stil gelegen en is over het algemeen niet online georganiseerd.
- Taalcafés die voorheen op externe locaties werden georganiseerd, liggen vaak nog stil. Bij basisscholen of wijkcentra kunnen vrijwilligers en ouders nog niet terecht. Je bent sowieso afhankelijk van de protocollen van de desbetreffende organisaties.
- Er zijn nieuwe/versterkte samenwerkingen ontstaan, bijvoorbeeld met organisaties in de buurt die veel ruimte hebben waar de bibliotheek gebruik van kan maken. Bibliotheek Veldhoven zocht het theater in de buurt op, daar is de eigen programmering nog niet volledig is opgestart. De bibliotheek maakt gebruik van de theaterruimte voor het taalcafé.
- De training herkennen en doorverwijzen is vanuit een paar bibliotheken online georganiseerd, bijvoorbeeld voor een groep huisartsen/apothekers, de efficiëntie van de online variant kwam hen goed uit. Het was wel meer informatief, dan interactief.
- Bibliotheek Rijn en Venen heeft een groep wijkcoaches voor het programma Voel je Goed online getraind. Het interactieve gedeelte van zo'n training kan maar deels georganiseerd worden, deelnemers van de training hebben wel met elkaar gebrainstormd over een aantal zaken. Bijbehorende filmfragmenten zijn achteraf gedeeld met de groep. Over een tijd zal de groep

wijkcoaches bij de bibliotheek worden uitgenodigd, zodat er wel een directe lijn naar het Taalhuis kan worden gelegd.

Welke vormen van online programmering worden behouden?

- Veel Taalhuizen zijn nog telefonisch, online via de website, per whatsapp en via social media zoals Facebook bereikbaar, waar ze dat voorheen misschien nog niet waren.
- Er zijn ontzettend veel positieve ervaringen met het organiseren van online Taalcafés. De conclusie is wel dat deze online taalactiviteit zich goed leent voor een bepaalde doelgroep van deelnemers (hoger taalniveau, vaak hoger opgeleid) en het ook niet bij elke vrijwilliger past. Online taalcoaching voor lagere niveaus (A1/A2) was moeilijker om van de grond te krijgen, dat heeft voor een groot deel te maken met de digitale vaardigheden van de deelnemers en het ontbreken van voldoende digitale apparaten in huis. De meest gebruikte programma's zijn: Jitsi, Zoom of Facebook. Veel bibliotheken zijn alweer gestart met de offline taalcafés en laten de online taalcafés doorlopen, mits er genoeg vrijwilligers beschikbaar zijn.
- Veel bibliotheken zijn begonnen met het delen van taaloefeningen via whatsapp, zo wordt er via appgroepen bijvoorbeeld het 'woord van de week' behandeld.
- Biblionet Groningen ontwikkelde de online boekenclub Boekeloere op Facebook en gaat daarmee door.
- Bibliotheek Gelderland Zuid heeft een online Digisterkerkursus georganiseerd. Lees er meer in haar post op [biebtobieb](#).
- Een enthousiaste vrijwilliger van DigiTaalhuis Veldhoven heeft een opzet gemaakt voor het online begeleiden van Klik & Tik-cursisten via Zoom. Helaas durfde geen cursist dit experiment aan te gaan.
- Bibliotheek Den Haag heeft een krant samengesteld over thuis leren: hoe kun je thuis goed oefenen met taal- en digitale vaardigheden. Je vindt de krant via [biebtobieb](#).
- Thuis oefenen met digitale vaardigheden bevalt deelnemers goed. Bibliotheek de Groene Venen maakte een mooie leeromgeving op de [website van de bibliotheek](#) met gratis oefenprogramma's. [Een vergelijkbare pagina](#) is ingericht met taaloefeningen.
- Cubiss ontwikkelde de site '[Iedereen doet mee, online!](#)': met tips, uitleg en advies om elkaar online te treffen en goed samen te werken. Gemaakt voor en door bibliotheken.
- Bibliotheek Aanzet is gestart met de leerroutes van Oefenen.nl. Deelnemers melden zich aan voor een cursus, één op één wordt er dan een leerroute doorgenomen waar deelnemers thuis mee aan de slag gaan. Als ze ergens tegenaan lopen, kunnen ze bellen. De leerroutes zijn ook behulpzaam in het zelfstandig leren en het vergroten van de zelfredzaamheid in digitale vaardigheden.
- Een interessant aandachtspunt is hoe de online programmering en offline programmering met elkaar verbonden worden. Bibliotheken kiezen er in de meeste gevallen voor om de online programmering aan te kondigen tijdens offline activiteiten en andersom. Ook wordt programmering juist in een hybride vorm aangeboden: voor een (relatief kleine) groep deelnemers offline en anderen kunnen online deelnemen. Ook worden online webinars of uitlegvideo's (gedeeltelijk) afgespeeld tijdens offline bijeenkomsten.